

Sygn. akt I ACa 475/12

Sygn. akt I ACa 475/12

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 listopada 2012 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący – Sędzia SA Ewa Kaniok (spr.)

Sędzia SA Przemysław Kurzawa

Sędzia SO (del.) Katarzyna Jakubowska - Pogorzelska

Protokolant st. sekr. sąd. Joanna Baranowska

po rozpoznaniu w dniu 30 listopada 2012 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa J. W., E. W. i M. G. (1)

przeciwko (...) spółce akcyjnej z siedzibą w W.

o zapłatę

na skutek apelacji obu stron

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 8 grudnia 2011 r.

sygn. akt II C 475/10

1. zmienia zaskarżony wyrok w punkcie II (drugim) w ten sposób, że zasądza od (...) spółki akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz E. W. dalszą kwotę 15.000 (piętnaście tysięcy) złotych z ustawowymi odsetkami od dnia 31 grudnia 2010 r. do dnia zapłaty oraz kwotę 675 (sześćset siedemdziesiąt pięć) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu;

2. oddala apelację powodów w pozostałej części i apelację pozwanego w całości;

3. zasądza od (...) spółki akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz J. W. kwotę 1.800 (jeden tysiąc osiemset) złotych oraz na rzecz E. W. kwotę 3.450 (trzy tysiące czterysta pięćdziesiąt) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu za drugą instancję.

I ACa 475/12

UZASADNIENIE

J. W., E. W. oraz M. G. (2) wystąpili przeciwko (...) S.A. z siedzibą w W. o zasądzenie: na rzecz J. W. łącznej kwoty 40.460,00 zł, tytułem zwrotu kosztów pogrzebu ojca oraz tytułem naruszenia dobra osobistego w postaci zerwania więzi łączącej powoda z ojcem, wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty, na rzecz E. W. łącznej kwoty 46.500,00 zł tytułem zwrotu kosztów pogrzebu ojca oraz tytułem znacznego pogorszenia sytuacji

życiowej i tytułem naruszenia dobra osobistego w postaci zerwania więzi łączącej powódkę z ojcem, wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu, na rzecz M. G. (2) łącznej kwoty 30.000,00 zł tytułem zadośćuczynienia za naruszenie dobra osobistego w postaci zerwania więzi łączącej powódkę z dziadkiem, wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu, oraz zwrotu kosztów procesu.

Powodowie wskazali, że w dniu 09.07.2007 r. w W. miał miejsce wypadek drogowy, w wyniku którego M. W. (1), przechodząc przez jezdnię przejściem dla pieszych, został potrącony przez K. S., kierującego samochodem marki V. (...) o nr rej (...) i w wyniku doznanych obrażeń zewnętrznych i wielonarządowych uszkodzeń wewnętrznych zmarł w szpitalu w dniu 10.07.2007 r.

Śmierć 86 - letniego M. W. (1) wywołała w powodach głębokie poczucie straty, a u E. W. dodatkowo załamanie psychiczne, którego konsekwencje odczuwają do dnia dzisiejszego.

Pozwany wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego.

Wyrokiem z dnia 08.12.2011 r. Sąd Okręgowy w Warszawie:

- w punkcie 1. zasądził od (...) S.A. z siedzibą w W. na rzecz: 1. J. W. 35.460 zł wraz z ustawowymi odsetkami od 31.12.2010 r. do dnia zapłaty oraz 4.190 zł tytułem zwrotu kosztów procesu;; 2. E. W. 31.500 zł wraz z ustawowymi odsetkami od 31.12.2010 r. do dnia zapłaty oraz 3.992 zł tytułem zwrotu kosztów procesu; 3. M. G. (1) 30.000 zł wraz z ustawowymi odsetkami od 31.12.2010 r. do dnia zapłaty oraz 3.917 zł tytułem zwrotu kosztów procesu;

- w punkcie II. w pozostałym zakresie powództwo oddalił.

W uzasadnieniu tego wyroku Sąd Okręgowy wskazał:

W dniu 09.07.2007 r. w W. M. W. (1), przechodząc przez jezdnię przejściem dla pieszych, został potrącony przez K. S., kierującego samochodem marki V. (...) o nr rej (...), który poruszał się z nadmierną prędkością i nie zachowując szczególnej ostrożności, nie zatrzymał się przed przejściem dla pieszych. W wyniku doznanych obrażeń zmarł w szpitalu w dniu 10.07.2007 r. Przeciwno sprawcy wystosowano akt oskarżenia o czyn z art. 177 § 2 kk.

M. W. (1) urodził się 22.07.1922 r. we L., w chwili wypadku miał 86 lat. Był żonaty z I. W., z domu W., z którą miał dwójkę dzieci, J. W. i E. W.. W 1939 r. walczył w obronie L., a w czasie okupacji był żołnierzem Armii Krajowej. Był uczestnikiem walk w trakcie Powstania (...). W 1954 r. ukończył studia na Wydziale Architektury Politechniki (...). Pracował jako architekt i konserwator zabytków, był autorem licznych publikacji o tej tematyce. Mimo podeszłego wieku pozostawał aktywny zawodowo. Pracował jako ekspert Ministerstwa Kultury pisząc opinie dotyczące zabytkowej zabudowy miejskiej. Był osobą zdrową, nie wymagał leczenia ani wizyt lekarskich. Poza swoją aktywnością zawodową wiele czasu spędzał ze swoją niepełnosprawną wnuczką M. G. (2), w ten sposób istotnie pomagając swej córce E. W. w samotnym wychowywaniu dziecka. Z uwagi na swoje zdolności dydaktyczne zajmował się rozwijaniem umiejętności dziewczynki. Dużo jej czytał, wspólnie rysował, ćwiczył z nią wymowę i sprawność ruchową, dzięki czemu rehabilitacja wnuczki przynosiła wymierne efekty. Dziewczynka chętnie wykonywała ćwiczenia, kiedy robiła je z dziadkiem. Opiekował się również swoją żoną I., która wymagała codziennej pomocy. W związku z chorobą kręgosłupa poruszała się ona o wózek. Śmierć męża była dla niej trudnym doświadczeniem, zmarła 9 miesięcy po nim. Po jego śmierci ciężar opieki nad nią spadł na córkę, E. W..

J. W. śmierć ojca odczuł boleśnie. Mimo, iż od wielu lat usamodzielniał się, zerwanie więzi jest dla niego dużą stratą. Wspólnie z M. W. (1) dzielili zainteresowanie genealogią i historią rodzinną. Pracowali razem nad renowacją modelu Panoramy (...)L.. Śmierć ojca, który posiadał fachowe kwalifikacje i dużą wiedzę, uniemożliwiła kontynuowanie podjętych prac. Powód jest lekarzem, w związku z tym wiele czasu poświęca pracy. Z ojcem widywał się w szczególności w weekendy.

E. W. była szczególnie mocno związana emocjonalnie ze swoim ojcem. Śmierć M. W. (1) odczuła bardzo boleśnie. Zdarzenie to odbiło się negatywnie na jej zdrowiu psychicznym. Z powodu przebytego stresu musiała poddać się

leczeniu farmakologicznemu. Ojciec stanowił dla powódki ogromne wsparcie psychiczne w jej trudnej sytuacji życiowej. Ponadto pomagał w opiece nad jej córką M. G. (2), cierpiącą na porażenie mózgowe. Dziadek dziewczynki dużo czasu poświęcał na ćwiczenia logopedyczne oraz rehabilitację rąk. Dzięki temu powódka w dużo mniejszym stopniu korzystała z pomocy opiekunki do dziecka oraz specjalistów. Powódka pracująca w niewielkim wymiarze godzin, planowała zwiększenie swojego wymiaru pracy, dzięki zamierzonym większym zarobkom, mogła poprawić sytuację materialną swojej rodziny, w tym pozyskać dodatkowe środki pieniężne na specjalistyczną opiekę dla córki. Śmierć ojca uniemożliwiła te plany. Pomoc M. W. (1) wobec córki miała też wymiar finansowy. Dziadek partycypował w zakupie pomocy szkolnych, zabawek, prezentów dla wnuczki, robił często zakupy do gospodarstwa domowego córki. Finansował również wakacje dla córki i wnuczki oraz wyjazdy na turnusy rehabilitacyjne. Po śmierci ojca na E. W. w istotnym stopniu spadł obowiązek zapewnienia opieki nad ciężko chorą matką. W sytuacji głębokiego załamania niemożliwe było osobiste jej wykonywanie przez powódkę, która musiała uporać się z własnymi problemami. Konieczne było zapewnienie matce całodobowo opiekunki. Skutkiem śmierci ojca było więc również dla powódki znaczące pogorszenie się jej sytuacji materialnej.

Bardzo boleśnie stratę dziadka odczuła wnuczka M. G. (2). Powódka była bardzo silnie związana z dziadkiem. Lubiała spędzać z nim czas. Dziadek dużo z nią rozmawiał, chodził na spacer, zabierał na wakacje. Wspólne ćwiczenia logopedyczne i manualne miały dla niej istotne znaczenie rozwojowe i były cenną rehabilitacją. Gdy zabrakło dziadka, częstotliwość ćwiczeń, ze względu na środki finansowe i czas, została w pewnym stopniu ograniczona, przez co postępy w rehabilitacji zmalały. W przypadku M. G. (2) i jej wieku, miało to istotne znaczenie, gdyż poprawna rehabilitacja w młodym wieku przynosi większe efekty i nie można jej odłożyć na później. Po śmierci dziadka wnuczka oczekiwała na niego i domagała się jego obecności. Na śmierć M. W. (2) zareagowała przygnębieniem. Bliscy zauważyli najpierw zastój i następnie znaczące spowolnienie w rozwoju mowy.

Stopień pomocy zarówno finansowej jak i wsparcia psychicznego ze strony ojca był dla E. W. bardzo istotny. W ocenie Sądu Okręgowego więzi, które łączyły J. W. z ojcem, nie były tak silne, jak w przypadku jego siostry i siostrzenicy. Niemniej jednak śmierć ojca była dla niego dużą stratą i wywołała w nim cierpienie oraz poczucie krzywdy.

Pozwany nie kwestionował, że pojazd sprawy był ubezpieczony od odpowiedzialności cywilnej w (...) S.A.

Zgodnie z art. 436 § 1 kc posiadacz samoistny mechanicznego środka komunikacji poruszającego się za pomocą sił przyrody ponosi odpowiedzialność za szkodę na osobie, wyrządzoną przez ruch pojazdu.

Podstawą żądań J. W. był art. 446 § 1 kc oraz art. 448 kc w zw. z 23 i 24 kc, powódki E. W. art. 446 § 1 kc oraz art. 446 § 3 kc, powódki M. G. (2) art. 448 w zw. z art. 23 i 34 kc.

Zgodnie z treścią art. 446 § 3 kc, sąd może przyznać najbliższym członkom rodziny zmarłego stosowne odszkodowanie, jeżeli wskutek jego śmierci nastąpiło znaczne pogorszenie ich sytuacji życiowej. Ponieważ E. W. jest zstępną zmarłego przysługuje jej legitymacja czynna do domagania się odszkodowania na podstawie wyżej powołanego przepisu.

Pogorszenie sytuacji życiowej, o której mowa w art. 446 § 3 kc, dotyczy szkody o charakterze materialnym, a także szkody, która polega na obiektywnym pogorszeniu pozycji życiowej danej osoby w świecie zewnętrznym.

E. W. pracująca w niewielkim wymiarze godzin planowała zwiększenie swojego wymiaru pracy, dzięki hipotetycznie większym zarobkom mogła poprawić sytuację materialną swojej rodziny, w tym mieć dodatkowe środki pieniężne na specjalistyczną opiekę dla córki. Śmierć ojca uniemożliwiła te plany. Ponadto środki na opiekę nad córką powódki zmniejszyły się, gdyż M. W. (1) partycypował finansowo w opiece nad wnuczką. W zakres jej obowiązków weszła poza tym opieka nad ciężko chorą matką, która wymagała całodobowej opieki. Kiedy zabrakło ojca, który opiekował się matką, konieczne było wynajęcie przez powódkę opiekunki, gdyż sama, ze względu na swój stan zdrowia jako i obowiązki opiekuńcze nad M. G. (2), nie była w stanie tego wypełnić.

Istotne też w ocenie Sądu, były bliskie stosunki, jakie łączyły powódkę z ojcem. Bliska więź pomiędzy nimi była dobrem osobistym, które podlega ochronie prawnej. Strata ojca odbiła się negatywnie na zdrowiu psychicznym powódki. Z

powodu przebytego stresu musiała poddać się leczeniu farmakologicznemu. Nagle zabrakło w jej życiu osoby, która była dla niej źródłem psychicznego wsparcia oraz pomocy w opiece nad chorą córką.

Mając na uwadze przede wszystkim to, że odszkodowanie o którym mowa w art. 446 § 3 kpc przede wszystkim ma na celu zrekomensowanie szkód materialnych odszkodowaniem stosownym, zdaniem Sądu, jest kwota 30.000,00 zł. Zasądzone w ten sposób odszkodowanie nie doprowadzi E. W. do wzbogacenia się w porównaniu do jej sytuacji życiowej, w jakiej znajdowałaby się, gdyby jej ojciec żył. Jednocześnie kwota ta stanowi realne i adekwatne w stosunku do pogorszenia sytuacji życiowej przysporzenie. Kwota ta uwzględnia naruszenie dóbr osobistych powódki poprzez pozbawienie jej dobra osobistego, jakim była jej relacja z ojcem i prawo do wzajemnej opieki i wsparcia. Na skutek wypadku powódka utraciła więzi rodzinne z ojcem. Sąd przyznał również powódce 1.500,00 zł tytułem zwrotu kosztów pogrzebu zgodnie z art. 446 § 1 kpc. Łącznie zasądził na rzecz E. W. od(...) w W. kwotę 31.500,00 zł wraz z ustawowymi odsetkami od 31.12.2010 r. do dnia zapłaty.

J. W., zgodnie z art. 446 § 1 kpc, Sąd postanowił zwrócić koszty pogrzebu w kwocie 20.460,00 zł. Natomiast roszczenie zadośćuczynienia za naruszone dobro osobiste w postaci relacji z ojcem, zgodnie z art. 448 w zw. z 23 i 24k.c. W ocenie Sądu należało ustalić za odpowiednie w kwocie 15.000,00 zł. Powód utrzymywał dobre stosunki ze swoim ojcem, jednak oceniając stopień związania z nim, biorąc pod uwagę kryteria obiektywne, nie były one na tyle mocne, aby przyznać mu zadośćuczynienie we wnioskowanej przez powoda kwocie, która w ocenie Sądu jest wygórowana. Powód już dawno usamodzielniał co miało wpływ na częstotliwość spotkań z ojcem, gdy ten żył.

Łącznie Sąd zasądził na rzecz J. W. od (...) S.A. kwotę 35.460,00 zł wraz z ustawowymi odsetkami od 31.12.2010 r. do dnia zapłaty.

Powódce M. G. (2) na podstawie z art. 448 kc w zw. z 23 kc i 24 kc Sąd postanowił przyznać zadośćuczynienie w kwocie 30.000,00 zł. Powódka miała bardzo silną więź ze swoim dziadkiem i kwota ta uwzględnia rzeczywisty rozmiar szkody przez nią poniesionej. Wspólne z nim zabawy i wykonywane razem ćwiczenia miały istotną wartość terapeutyczną dla dziecka. Powódka bardzo silnie odczuła śmierć dziadka.

Obecnie na podstawie art. 446 § 4 kc sąd może przyznać najbliższym członkom rodziny zmarłego odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę. Jednakże przywołany przepis został dodany przez art. 1 pkt 3 ustawy z dnia 30.05.2008 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. nr 116, poz. 731) z dniem 03.08.2008 r. Wypadek skutkujący śmiercią M. W. (1) miał zaś miejsce w dniu 07.07.2007 r., a zatem przed wejściem przywołanego przepisu w życie.

W świetle obowiązujących przepisów, na podstawie art. 3 kc, ustawa nie ma mocy wstecznej, chyba że to wynika z jej brzmienia lub celu. Oznacza to, iż zasadą jest, że ustawa działa tylko na przyszłość i nie obejmuje swoją mocą okresu poprzedzającego jej wejście w życie. O tym, którą ustawę winno się zastosować decydują przepisy przejściowe do konkretnej ustawy tj. jej przepisy przechodnie.

Mając na uwadze, iż brak jest wyraźnego wskazania ustawodawcy, by przepis art. 446 § 4 kc stosować należało do oceny skutków prawnych powstałych pod rządami starej ustawy, przepis ten nie ma zastosowania w rozpoznawanej sprawie.

W niniejszej sprawie może mieć jednak zastosowanie art. 24 kc w zw. z art. 448 kc. Wszystkie te okoliczności przemawiają za przyznaniem stosownego odszkodowania na podstawie art. 446 § 3 kc i 448 kc oraz 23 kc i 24 kc.

Powodowie domagali się zasądzenia od pozwanego odsetek za zwłokę od 27.07.2010 r. wskazując moment ich obliczania od wniesienia pozwu do sądu. Zgodnie z art. 14 ust 1 ustawy z 22.05.2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych zakład ubezpieczeń wypłaca odszkodowanie w terminie 30 dni od daty zgłoszenia szkody. W razie gdyby ustalenie okoliczności niezbędnych do wypłaty nie było możliwe w tym terminie, wypłata powinna nastąpić w terminie 14 dni od daty, w której przy zachowaniu należytej staranności, wyjaśnienie tych okoliczności było możliwe ale

nie później niż w terminie 90 dni od daty zgłoszenia szkody Termin 30 dniowy upływał z dniem 30.12.2010 r., biorąc pod uwagę, iż z roszczeniem zapłaty stosowanego odszkodowania powodowie wystąpili 07.07.2010 r. w pozwie, który został doręczony stronie w dniu 30.11.2010 r. Pozwany nie wykazał, aby w tym przypadku zachodziły jakiegokolwiek okoliczności uzasadniające przedłużenie postępowania wyjaśniającego. Dlatego, Sąd zasądził odsetki od dnia następnego od daty wymagalności roszczenia tj. od 31.12.2010r. uznając, że od tej daty pozwany był w zwłoce.

Powodowie otrzymali ostatecznie tytułem zadośćuczynienia kwotę 96.960,00 zł. Tym samym wygrali sprawę w 82,90%, pozwany utrzymał się w swoim stanowisku w 17,10%.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 98 kpc, zgodnie z którym strona przegrywająca jest obowiązana do zwrotu celowych kosztów procesu stronie wygrywającej. Stroną wygrywającą są powodowie.

Apelacje od powyższego wyroku wniosły obie strony.

J. W. oraz E. W. zaskarżyli go w części oddalającej powództwo wobec J. W. ponad kwotę 35.460 zł oraz w części oddalającej powództwo wobec E. W. ponad kwotę 31.500 zł.

Apelujący zarzucili kwestionowanemu orzeczeniu naruszenie

- art. 233 § 1 kpc poprzez brak prawidłowej oraz wszechstronnej oceny zebranego materiału dowodowego i błędne przyjęcie, że skoro kontakty powoda J. W. z ojcem, odbywały się głównie w weekendy, to oznacza, że nie były na tyle mocne, aby przyznać powodowi zadośćuczynienie w żądanej wysokości 20.000 zł;

- art. 233§ 1 kpc w związku z 328 § 2 kpc poprzez brak prawidłowej i wszechstronnej oceny zebranego materiału dowodowego oraz nierozważenie wszystkich okoliczności sprawy, co skutkowało zasądzeniem na rzecz powódki E. W. kwoty niższej od żądanej pomimo prawidłowych ustaleń Sądu, co do pogorszenia sytuacji życiowej powódki i nie uzasadnienie w wyroku, który element w zakresie pogorszenia tej sytuacji, czy materialny, czy też emocjonalny miał wpływ na wysokość zasądzonej kwoty.

W oparciu o powyższe zarzuty apelujący wnieśli o zmianę wyroku i zasądzenie od (...) S.A. z siedzibą w W. na rzecz J. W. kwoty 40.460 zł oraz na rzecz E. W. kwoty 46.500 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 31.12.2010 r. do dnia zapłaty oraz o zasądzenie kosztów postępowania, ewentualnie o uchylenie wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

(...) S.A. zaskarżając go w części dotyczącej zasądzenia od pozwanego określonych w nim kwot i rozstrzygnięcia w przedmiocie kosztów procesu.

(...) S.A. zaskarżył wyroku w części uwzględniającej powództwo i zarzucił:

1. naruszenie art. 23 i 24 kc w zw. z art. 448 kc przez błędną jego wykładnię i zastosowanie, w szczególności przez przyjęcie, iż dolegliwości wynikające ze śmierci członka rodziny stanowią dobro osobiste, którego naruszenie przed 03.08.2008 r., skutkuje możliwością zasądzenia przez Sąd zadośćuczynienia za doznaną krzywdę;

2. wadliwe ustalenie, iż w przypadku E. W. nastąpiło znaczne pogorszenie sytuacji życiowej w aspekcie materialnym, prowadzące do szkody majątkowej;

3. naruszenie art. 446 § 3 kc przez jego zastosowanie;

4. wadliwe ustalenie, iż powodowie faktycznie pokryli koszty pogrzebu.

W oparciu o powyższe zarzuty (...) S.A. wniósł o zmianę wyroku w zaskarżonej części i oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie od powodów na rzecz pozwanego kosztów postępowania w obu instancjach.

Sąd Apelacyjny zważył:

apelacja pozwanego nie jest zasadna i podlega oddaleniu z mocy art. 385 k.p.c., zaś apelacja powodów jest uzasadniona w części i pociąga za sobą zmianę zaskarżonego wyroku w oparciu o art. 386 par. 1 k.p.c.

Ustalenia faktyczne poczynione przez sąd I instancji są prawidłowe i Sąd Apelacyjny przyjmuje je za własne.

Sąd Apelacyjny podziela stanowisko sądu I instancji, iż złożone przez powodów zaświadczenia, rachunki i pokwitowania znajdujące się na k.43- 48 i 66 - 67 w wystarczającym stopniu dokumentują poniesienie przez powodów kosztów pogrzebu M. W. (1). Nie ma racji pozwany, że jedynym dowodem poniesienia takich kosztów winny być faktury VAT. Kodeks postępowania cywilnego pozostawia stronom swobodę dowodzenia faktów istotnych dla rozstrzygnięcia, nie różnicując mocy poszczególnych dowodów. Zgodnie z art. 232 k.p.c. strony są zobowiązane wskazywać dowody dla stwierdzenia faktów, z których wywodzą skutki prawne, zaś zgodnie z art. 233 par. 1 k.p.c. sąd ocenia wiarygodność i moc dowodów według własnego przekonania, na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału. Pozwany nie podważył mocy dowodowej pokwitowań zawartych na k.44 i 45. Wynika z nich, że J. W. pokrył koszty pogrzebu M. W. (1) w kwocie 7.055,65 zł., oraz że koszt grobowca na kwaterze 31-4-13/14 wyniósł 10.720 zł. Kwestia, czy osoby wykonujące usługi pogrzebowe i grobowiec odprowadziły należny Skarbowi Państwa podatek, sama w sobie nie może rzutować na wiarygodność oświadczenia takich osób, iż należność za usługę otrzymały. Okoliczność, że wskazana usługa została rzeczywiście wykonana, nigdy przez pozwanego nie była kwestionowana.

Chybiony jest zarzut naruszenia art. 446 par. 1 k.c. poprzez zasądzenie na rzecz powodów zwrotu kosztów pogrzebu. Skoro powodowie ponieśli tego rodzaju koszty i skoro wykazali ich wysokość, wskazany przepis został prawidłowo zastosowany przez sąd I instancji.

Chybiony jest zarzut naruszenia art. 448 k.c. w zw. z art. 23 i 24 k.c. W orzecznictwie ugruntowany jest pogląd, że śmierć poszkodowanego w wyniku wypadku komunikacyjnego może prowadzić do naruszenia dobra osobistego w postaci zerwania więzi rodzinnej ze zmarłym. Dodanie § 4 do art. 446 k.c. wywołało wątpliwości odnośnie do relacji tego przepisu i art. 448 k.c. Sąd Najwyższy wyjaśnił je w uchwale z dnia 27 października 2010 r., III CZP 76/10 (OSNC-ZD 2011, nr B, poz. 42), w której uznał, że najbliższemu członkowi rodziny zmarłego przysługuje na podstawie art. 448 w związku z art. 24 § 1 k.c. zadośćuczynienie za doznaną krzywdę, gdy śmierć nastąpiła na skutek deliktu, który miał miejsce przed dniem 3 sierpnia 2008 r. Sąd Najwyższy wskazał, że art. 446 § 4 k.c. ma zastosowanie wyłącznie do sytuacji, w której czyn niedozwolony popełniony został po dniu 3 sierpnia 2008 r. Przepis ten nie uchylił art. 448, jego dodanie było natomiast wyrazem woli ustawodawcy zarówno potwierdzenia dopuszczalności dochodzenia zadośćuczynienia na gruncie obowiązujących przed jego wejściem w życie przepisów, jak i ograniczenie kręgu osób uprawnionych do zadośćuczynienia do najbliższych członków rodziny. Stanowisko to zostało potwierdzone w wyrokach Sądu Najwyższego z dnia 10 listopada 2010 r., II CSK 248/10 (OSNC-ZD 2011, nr B, poz. 44) oraz z dnia 11 maja 2011 r., I CSK 521/10 (nie publ.).

Śmierć osoby najbliższej powoduje naruszenie dobra osobistego osoby związanej emocjonalnie ze zmarłym. Nie każdą więź rodzinną niejako automatycznie należy zaliczyć do katalogu dóbr osobistych, lecz jedynie taką, której zerwanie powoduje ból, cierpienie i rodzi poczucie krzywdy. Osoba dochodząca roszczenia na podstawie art. 448 k.c. powinna zatem wykazać istnienie tego rodzaju więzi, stanowiącej jej dobro osobiste podlegające ochronie. Wbrew pogładowi pozwanego osoba dochodząca zadośćuczynienia za spowodowanie śmierci osoby najbliższej nie jest poszkodowana jedynie pośrednio. Nie może być kwestionowane, że ten sam czyn niedozwolony może wyrządzać krzywdę różnym osobom, źródłem krzywdy jest zatem czyn niedozwolony, którego następstwem jest śmierć. Krzywdą wyrządzoną zmarłemu jest utrata życia, dla osób mu bliskich zaś, jest to naruszenie dobra osobistego poprzez zerwanie więzi emocjonalnej, szczególnie bliskiej w relacjach rodzinnych. Również więc osoba dochodząca ochrony na podstawie art. 448 k.c. może być poszkodowana bezpośrednio i dochodzić naprawienia własnej krzywdy, doznanej poprzez naruszenie jej własnego dobra osobistego.

Rację ma sąd I instancji, że wszystkich powodów łączyła ze zmarłym M. W. (1) silna więź rodzinna i że nagle zerwanie tej więzi spowodowało u nich ból i cierpienie. Prawdłowo ustalił sąd I instancji skalę tego cierpienia i zasądził z tego tytułu odpowiednie kwoty stanowiące dostateczne naprawienie owej krzywdy.

Jeśli chodzi o J. W. nie ma podstaw do przyjęcia, że zasądzona kwota 15.000 zł. jest rażąco niska, zwłaszcza gdy zważy się na wiek zmarłego i na częstotliwość kontaktów pomiędzy nim i powodem. Słusznie zróżnicował sąd I instancji kwotę zadośćuczynienia należną J. W. i M. G. (2) albowiem w przypadku małoletniej utrata codziennych kontaktów z dziadkiem musi być oceniana jako bardziej dolegliwa.

Sąd Apelacyjny nie znalazł podstaw do uwzględnienia apelacji J. W.. Doznane przez niego cierpienia mają charakter niewymierny. W świetle okoliczności sprawy zasądzona kwota spełnia swoją rolę kompensacyjną. Jej celem nie jest przecież wyrównanie straty ale jedynie złagodzenie cierpień związanych ze śmiercią osoby bliskiej.

Jeśli chodzi o E. W. odpowiednią kwotą rekompensującą cierpienia psychiczne jest podobnie jak w przypadku J. W. kwota 15.000 zł. Prawdłowo przyjął sąd I instancji, że w przypadku E. W. skutek śmierci ojca doszło do znacznego pogorszenia jej sytuacji życiowej a więc do powstania szkody majątkowej. Szkada ta nie została jednak w prawidłowy sposób oszacowana. Jest niesporne, że po śmierci ojca powódka musiała ponosić koszty opieki nad chorą matką i że wydała z tego tytułu kwotę 15.000 zł., po śmierci ojca powódka musi opłacać dla córki terapię rąk po 140 zł. tygodniowo (k.59), nie może zrealizować w pełni swoich planów zawodowych (musi więcej czasu poświęcać na opiekę nad córką), co również stanowi wymierną stratę materialną, przeżyła załamanie psychiczne i musiała korzystać z terapii farmakologicznej, przyjmowała leki antydepresyjne. Sąd Apelacyjny uwzględnił zatem apelację E. W. i zasądził na jej rzecz w oparciu o art. 446 par. 3 k.c. dalszą kwotę 15.000 zł. wraz z ustawowymi odsetkami zgodnie z żądaniem apelacji złożonej przez powódkę.

Powyższa zmiana pociągnęła za sobą zmianę rozstrzygnięcia o kosztach procesu za I instancję. Sąd Apelacyjny zasądził od pozwanego na rzecz powódki kwotę 675 zł. tytułem zwrotu uiszczonych przez nią opłat sądowych od pozwu od kwoty 15000 zł.

Z uwagi na wynik sporu przed sądem II instancji (pozwany przegrał swoją apelację, zaś apelację E. W. uwzględniono w całości) powódce z mocy art. 98 par. 1 i 3 k.p.c. należy się zwrot kosztów postępowania apelacyjnego w kwocie 3.450 zł. tj. 750 zł. – opłata od apelacji E. W. k.129 i wynagrodzenie pełnomocnika reprezentującego E. W. i jej małoletnią córkę M. (apelacja pozwanego dotyczyła również M. W. (3)) - 2700 zł.

J. W. przegrał w nieznaczej części, gdyż jedynie co do kwoty 5000 zł. objętej jego apelacją), zatem należy mu się zwrot kosztów pełnomocnika tj. kwota 1800 zł. w oparciu o art. 100 k.p.c.